

Integrace východoslovanského etnika, v rámci kultury, žijícího v české společnosti více než 15 let

Markéta Blahetková

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Markéta BLAHETKOVÁ**
Osobní číslo: **H080141**
Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Integrace východoslovanského etnika do české společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.
Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti integrace východoslovanského etnika do české společnosti.
Metodologie práce, stanovení výzkumných technik a metod.
Zpracování teoretické a praktické části práce.
Prezentace výsledků výzkumu, závěry a doporučení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BENEDICT, R. Kulturní vzorce. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-212-7.

MIOVSKÝ, M. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

PRŮCHA, J. Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele. Praha: Triton, 2006. ISBN 80-7254-866-2.

SOUKUP, V. Přehled antropologických teorií kultury. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-328-5.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.**

Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **4. května 2012**

Ve Zlíně dne 12. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně4.5.2012.....

.....*Marekta Balašková*.....

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá integrací východoslovanského etnika do české společnosti. Teoretická část je zaměřená na poznatky týkající se integrace, kultury, její definice a pojetí, dále etnicitou a informacemi o slovanském národu.

Praktická část je zaměřená na výzkum integrace východoslovanského etnika do české společnosti v rámci kultury. Cílem výzkumu je zjistit, do jaké míry se toto etnikum adaptuje a zda si uchovává prvky své původní kultury.

Klíčová slova: integrace, kultura, kulturní vzorce, etnikum, Slované

ABSTRACT

This thesis deals with the integration of eastern Slavic ethnic into Czech society. The theoretical part focuses on the integration of knowledge , culture , its definitions and concepts , as well as information on ethnicity and Slavic peoples.

The practical part is focused on the integration of research into eastern Slavic ethnicity into Czech society in the culture. The research objective is to determine the extent to which this ethnic group adapts and whether it retains elements of its original culture.

Keywords: integration, culture, cultural patterns, ethnicity, Slavic

Děkuji panu Mgr. Štefanu Chudému, PhD., za odborné vedení mé bakalářské práce a za výbornou spolupráci. Dále děkuji respondentům, za jejich ochotu a otevřenost při realizaci výzkumu.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 INTEGRACE	12
1.1 INTEGRAČNÍ PROGRAMY	12
1.1.1 Úvodní programy	12
1.1.2 Jednotlivé prvky integračních programů	13
2 ETNIKUM	14
2.1 NÁROD, NÁRODNOST, NÁRODNOSTNÍ MENŠINA	14
2.2 SUBKULTURA	15
2.3 POJMY DOTÝKAJÍCÍ SE ETNICITY	16
3 KULTURA	17
3.1 VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI V HISTORII KULTURY	17
3.2 POJETÍ KULTURY.....	17
3.3 TYPOLOGIE KULTURY	18
3.4 KULTURA ZE SOCIÁLNĚ- ANTROPOLOGICKÉHO HLEDISKA.....	19
3.4.1 Znaky antropologie kultury	19
3.5 KULTURNÍ VZORCE.....	20
3.5.1 Ruth Benedictová	21
4 SLOVANÉ	22
4.1 PRAVOSLAVÍ	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
5 PŘÍPRAVNÁ FÁZE VÝZKUMU	25
5.1 FORMULACE PROBLÉMU A CÍLŮ	25
5.2 DRUH VÝZKUMU	25
5.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	25
5.4 METODY VÝZKUMU	27
6 REALIZACE VÝZKUMU	28
6.1 METODY ANALÝZY DAT	28
6.2 VLASTNÍ VÝZKUM	29
6.2.1 Základní údaje	29
6.2.2 Emigrace.....	29
6.2.3 Rodina	31
6.2.4 Náboženství.....	32
6.2.5 Vánoce.....	34
6.2.6 Velikonoce	35
6.2.7 Státní svátky a ostatní tradice.....	36

6.2.8	Svatba a pohřeb	38
6.2.9	Jazyk a řeč	39
6.2.10	Národní pokrmy	41
6.2.11	Vztah k ČR.....	42
6.3	ZÁVĚR VÝZKUMU	43
ZÁVĚR		44
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY		45
SEZNAM PŘÍLOH.....		47

ÚVOD

Téma integrace východoslovanského etnika jsem si zvolila, protože je mi velmi blízké. Sama jsem vyrůstala ve smíšené rodině. Zdá se mi zajímavé zamyslet se nad integrací z pohledu kultury. Všichni jsme zvyklí určitým způsobem prožívat svátky, jak náboženské, tak státní. Uznáváme určité náboženství, jíme pokrmy typické pro naši kulturu. Zajímalo mě proto, jak tyto, pro nás běžné a u většiny velmi podobně prožívané, tradice a zvyky prožívají lidé, kteří žijí v jiné zemi, kultuře, než v takové, ve které se narodili a strávili tam část života. Nejvíce nás ovlivňuje rodina, zajímá mě tedy, zda je rozdíl, jestli člověk žije ve smíšené rodině (tvořenou lidmi s odlišnou národností) nebo v rodině, kde mají partneři stejnou národnost. Praktická část je proto zaměřená na kulturu a její prožívání východoslovanskými etniky, které žijí v české společnosti. Hlavní myšlenkou je, zda se tato etnika žijící u nás integrovala. Jinými slovy, zda se adaptovala na českou společnost a zároveň si udržela prvky své vlastní kultury. Teoretická část je podkladem mého výzkumu. Zde se zabývám kulturou jako takovou, její definicí, dělením, významem apod. Neméně důležité je vysvětlení pojmů, jako je etnikum a integrace, která je stěžejní pro můj výzkum. Velice výstižný pro mou práci je tento výrok:

„Podle Meadové a Lintona rozhodující roli při formování lidské osobnosti představuje kultura, kterou si člověk osvojuje v procesu socializace a enkulturace. Nepopírá se existence biologických determinant, jako je dědičnost, tělesná konstituce, centrální nervová soustava, avšak na chování a prožívání člověka má rozhodující vliv kultura vystupující v podobě kulturních vzorců- naučených schémat jednání. Z tohoto hlediska je člověk především produktem obyčejů, zvyků, norem a jiných elementů kultury, do níž se narodil.“
(Soukup In Průcha, 2004, s. 96)

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGRACE

Integrace je proces, při němž se imigranti adaptují na kulturu hostitelské země a zároveň si zachovávají prvky své původní kultury. (Průcha, 2000)

K integraci se vážou některé další pojmy:

Enkulturation

Jde o proces, s jehož pomocí se člověk stává příslušníkem dané kultury. Osvojování si kultury od dětství až po dospělost. (Průcha, 2004)

Akulturation

Proces, který se odehrává při dlouhodobém střetu dvou a více kultur. Jde o přijímání prvků jiné kultury a zároveň vylučování nebo přeměna prvků jiných. (Průcha, 2004)

Asimilace

Proces, při němž jedna kultura „podlehne“ druhé. V současnosti jde zejména o problém adaptace daného etnika a zároveň zachování prvků kultury vlastní. (Průcha, 2004).

1.1 Integrační programy

Integrační proces trvá několik let a někdy až po 2 až 3 generace. Aby byla integrace účelná, musí zde fungovat dvě složky. A to jak společnost (ta umožňuje přistěhovalci naučit se jazyk, seznámit se se zvyky a hodnotami dané země), která přijímá přistěhovalce a sám přistěhovalec (ten by měl dát najevo, že se chce stát součástí dané společnosti). (Niessen, 2005)

1.1.1 Úvodní programy

Úvodní integrační programy pomáhají imigrantům získat takové znalosti a dovednosti, aby byli schopni se o sebe postarat v dané zemi. Jedná se o výuku jazyka, občanskou orientaci a odbornou přípravu pro trh práce. Po získání těchto dovedností se přistěhovalci mohou plnohodnotně podílet na rozvoji společnosti. (Niessen, 2005)

1.1.2 Jednotlivé prvky integračních programů

Jazyková příprava

Znalost úředního jazyka je hlavní vládní prioritou. Jazykové programy jsou obvykle ukončeny testem a osvědčením o ukončení kurzu. (Niessen, 2005)

Příprava na výkon povolání

Vazba na trh práce je velmi důležitá k dosažení soběstačnosti. Jedná se o pomoc při hledání zaměstnání, poradenská služba, smlouvy o partnerství a odborná příprava.

Ideálně by kurzy měly integrovat jazykovou a odbornou přípravu a měly by uznávat stávající kvalifikaci. (Niessen, 2005)

Občanský aspekt

Pro integraci je také důležitý faktor získání odpovědnosti vůči dané společnosti. Zde spadají hodnoty a systém společnosti, informace o ústavě, jako jsou lidská práva, demokracie, politický systém. (Niessen, 2005)

2 ETNIKUM

Pojem „etnikum“ pochází z řeckého slova **ethnos** „kmen, národ, rasa“. V současné době se můžeme s tímto pojmem setkat v etnologické, kulturně antropologické a sociologické literatuře. (Průcha, 2006)

Etnikum je tedy skupina jedinců se společným původem, jazykem a kulturou. Souhrn těchto prvků, k nimž patří navíc rasa a teritoriální faktory je **etnicita**. Každé etnikum má vlastní etnicitu. Ta formuje **etnickou identitu** člověka. (Průcha, 2006)

Etnické vědomí (identita) je uvědomování si sounáležitost k určité etnické skupině, díky společným prvkům. Jedním ze znaků etnika je společný jazyk. Příslušníci stejného etnika hovoří stejným jazykem. Avšak nemusí tomu tak být vždy (španělština- Peru, Španělsko). (Průcha, 2006)

2.1 Národ, národnost, národnostní menšina

Národ je uvědomělé kulturní a politické společenství. Utváří se společnými dějinami a územím. 3 kritéria pro vymezení národa:

1. Kritérium kultury- spisovný jazyk, společné náboženství nebo společné dějiny.
2. Kritérium politické existence- vlastní stát nebo autonomní postavení ve státě.
3. Psychologická kritéria- společné vědomí příslušnosti k danému národu. (Velký sociologický slovník In Průcha, 2006):

Národnost je příslušnost ke konkrétnímu národu nebo etniku. Podle OSN pro zjištění národnosti užívejme tato kritéria: sounáležitost se skupinou lidí společného původu, jazyka, kulturou, vírou či jiným znakem, který tuto skupinu odliší od ostatní populace. (Průcha, 2006)

Národ ve smyslu etnickém

- lidé se stejným jazykem, historií, tradicí, zvyky, územím a národním hospodářstvím. V českém jazyce pojem národ spojen s etnicitou, ale ne se státní příslušností. (Průcha, 2006)

Národ ve smyslu politickém

- občané konkrétního státu se státní příslušností k tomuto. (Průcha, 2006)

Národnostní menšina je v ČR definována zákonem č. 273/ 2001 Sb., § 2 jako společenství občanů žijících na území ČR odlišujících se od ostatních občanů etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi. Tvoří menšinu obyvatelstva, mají zájem o zachování rozvoje svébytnosti, jazyka a kultury. (Průcha, 2006)

Občan České republiky hlásící se k jiné národnosti než české. Projevuje zájem o to, aby byl považován za příslušníka dané národnostní menšiny. Takový člověk je příslušníkem národnostní menšiny. (Průcha, 2006)

Na našem území jsou tyto národnostní menšiny: bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská a ukrajinská. (Průcha, 2006)

2.2 Subkultura

Každý člověk si může **zvolit, se kterými hodnotami se ztotožní**, které bude ignorovat, a které tolerovat. Hodnoty si volíme podle individuálních předpokladů a zkušeností, a podle toho, jakou nabídku nám předkládá kultura jako celek. Růzností postojů se oddělují menší soubory, „podkapitoly“, od kulturního celku. Nazýváme je **subkultury**. (Buryánek, 2002)

Na našem území žijí lidé různé subkultury, lidé jiných národů, nositelé odlišných kultur. Tohle dokazuje, že naše společnost je již **multikulturní**. Příslušníci různých kultur žijí vedle sebe. Lidé všech společenských složek jsou si rovni v kulturním odvětví (nesmí však porušovat zákony). (Buryánek, 2002)

Skupina nebo- li subkultura se může od společnosti oddělit na základě:

- znaků vrozených (etnicita),
 - získaných (víra v Boha),
 - lze se oddělit jak dobrovolně (návštěvníci techna),
 - tak nedobrovolně (Handicapovaní).
 - Dá se oddělit na občansko- politických principech (členové politické strany)
 - a principech sociálně- ekonomických (městská vyšší střední třída).
- Zároveň se kombinují. (Buryánek, 2002)

Vytváříme si různé postoje vůči jednotlivým skupinám, obecně však lze říci, že čím méně o dané subkultuře víme, tím více se nám zdá nebezpečná a naopak. Když máme dostatek informací, můžeme vidět, že se nám určitým způsobem podobá a hodnotíme ji kladněji. (Buryánek, 2002)

2.3 Pojmy dotýkající se etnicity

Kulturní pluralita

Princip, podle kterého je potřeba tolerovat, považovat za rovnocenné a respektovat normy a hodnoty cizích společenství, které jsou odlišné od našich. (Soukup In Průcha, 2006)

Kulturní relativismus

Je uznání principu kulturní plurality. Etnika, kmeny, aj. mají své specifické kultury, jež je nutno považovat za rovnocenné, tolerovat je a respektovat. Některé kulturní jevy lze pochopit pouze v kontextu s jejich vlastními hodnotami a ideami. (Soukup In Průcha, 2006)

Etnocentrismus

Opak relativismu. Je to tendence poznávat a hodnotit svět z pohledu vlastní kultury. (Průcha, 2006)

3 KULTURA

Pojem kultura pochází z antického starověku. Vznikl z latinského „colo“, „colere“, což původně souviselo s obděláváním půdy (agri kultura). Římský filosof Marcus Tullius Cicero nově pojmenoval kulturu jako podstatu lidské vzdělanosti. Ve svých Tuskulských hovorech (45 př. n. l.) označil filozofii kulturou ducha. (Soukup, 2000)

Pojem kultura se středověkem nese v silném duchu náboženství. V renesanci a humanismu se znovuobjevil antický význam tohoto slova. Tento pojem označoval kladné hodnoty, které přispívají k prohloubení lidských schopností. V 18. stol. je kultura spojována s lidskou existencí, ta je opakem přírody. Šířil se díky osvícenským filosofům a historikům. (Soukup, 2000)

3.1 Významné osobnosti v historii kultury

G. F. Klemm (1802- 1867) výrazně přispěl svými díly k rozšíření pojmu kultury ve speciálních vědách. Jedná se o díla Všeobecné kulturní dějiny lidstva (1843-1867), Všeobecné vědy o kultuře (1854-555). Tento drážďanský historik nově pojal kulturu v kontextu s globální antropologií. Dá se říci, že Klemm pomohl dokončit první fázi konstituování kultury v dějinách, s níž je spjat **Voltaire** a jeho Esej o mravech a duchu národů (1769). (Soukup, 2000)

E. B. Tylor byl anglický antropolog, který jako první definoval kulturu z antropologického hlediska. Kultura je souhrnný celek, do kterého se řadí poznání, víra, umění, právo, morálka, zvyky a ostatní obyčeje a schopnosti, jež si člověk jako člen společnosti osvojil. E. B. Tylor tímto způsobil vědecký převrat. (Soukup, 2000)

Z Tylorovy definice vychází moderní antropologické teorie. Pojem kultura se začala používat k označení fenoménů, jimiž se odlišujeme od zvířat. (Soukup, 2000)

3.2 Pojetí kultury

Dvě pojetí kultury:

1. V širším slova smyslu je kultura vše, co je vytvořeno člověkem. Jak materiální výtvoř (obydlí, nástroje, průmysl), tak duchovní výtvoř lidí (umění, náboženství, morálka, zvyky, vzdělávací systémy, politika, aj.). (Průcha, 2006)

2. V užším slova smyslu (užito v interkulturním pojetí) je kultura vztahována k chování lidí. Tzn., že kulturou společnosti jsou zvyky, symboly, způsoby komunikace, rituály, hodnotové systémy, předávané zkušenosti, aj. (Průcha, 2006)

Definice odpovídající oběma pojetím:

Kultura je souhrn prostředků a mechanismů lidské adaptace na vnější prostředí. Jsou to činnosti jednotlivců i skupin upevněné sociokulturními stereotypy, jež se předávají kulturním dědictvím. Kultura je tvořena formou výplodů lidské práce, sociokulturních norem a hodnot, idejí a institucí. (Velký sociologický slovník In Průcha, 2006)

Kultura podléhá změnám času i prostoru (změny pohřebních zvyklostí od středověku, aj.). Kultura není dědičná, ale je přenosná, dá se tedy získat učením. (Buryánek, 2002)

3.3 Typologie kultury

Obecně lze říci, že v dnešní odborné literatuře převažují tři základní stanoviska k pojmu kultura určující její rozsah a obsah:

Tradiční axiologické pojetí kultury

Vychází z humanismu a osvícenství. Má značně hodnotící funkci a redukuje kulturní jevy na oblast pozitivních hodnot. Tyto hodnoty napomáhají kultivovat a humanizovat člověka a rozvíjí společnost lidí. Do tohoto pojetí se řadí umění, věda, literatura, osvěta, výchova, pokrokové ideje, atd. Jsou to tedy sféry duchovních hodnot. (Soukup, 2000)

Globální antropologické pojetí kultury

Do tohoto pojetí lze zařadit jak pozitivní hodnoty, tak vše vytvořené člověkem, co mu pomáhá k adaptaci k vnějšímu prostředí. Nemá hodnotící funkci. Popisuje různé kultury podle jejich specifických znaků a komplexů. Ovlivnilo mnoho věd (archeologii, etnografii, etnologii, sociologii, aj.) (Soukup, 2000)

Redukcionistické pojetí kultury

Množství přístupů, které se snaží snížit rozsah pojmu kultura na soubor symbolů a významů. (Soukup, 2000)

3.4 Kultura ze sociálně- antropologického hlediska

Kulturní a sociální antropologie se zabývá kulturní problematikou, tedy že studuje člověka v různých kulturních spojitostech. Principem je popisovat a zkoumat různé kultury, a tímto definovat kulturu jako takovou. Nemá funkci hodnotící. Neexistuje lepší nebo horší společnost. (Buryánek, 2002)

Takto pojatá kultura obsahuje shluk jevů, zahrnujících vědění, víru, jazyk, morálku, výrobu, směnu, právo, umění, zvyky, výchovu a jednání. Tedy vše, co lidé nejen dělají, ale také jak přemýšlejí a reagují. Z toho plyne, že kultura zprostředkovává lidské vnímání a rozumění. (Buryánek, 2002)

Jinou definici kultury uvádí americký antropolog Robert F. Murphy:

„Kultura je celistvý systém významů, hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.“
(Murphy In Průcha, 2006, s. 47)

3.4.1 Znaky antropologie kultury

Kultura v pojetí antropologie má sedm základních znaků. Těmi jsou integrace, adaptace, není genetická, dá se naučit, sdílet, je symbolická a specificky lidská. (Buryánek, 2002)

1. Integrovaný systém

Oblasti kultury tvoří integrovaný systém, který antropologové nazývají strukturou, konfigurací nebo kulturním vzorcem. Jde o propojené a uspořádané složky kultury, které jsou ve vzájemném vztahu. Pokud by nastala změna v jedné ze složek, došlo by ke změně celého kulturního vzorce, tzn. celé kultury. (Buryánek, 2002)

2. Adaptace

Každá společnost obývá určité prostředí. Podmínkám přírodního prostředí se společnost musí přizpůsobit. Podoba té které kultury je výsledkem této adaptace. (Buryánek, 2002)

3. Kultura je negenetická

K předávání kultury dochází pouze v procesu učení. To znamená, že dítě přebírá kulturu, v jaké je vychován rodiči. Bez ohledu na to, zda ho vychovali biologičtí rodiče. (Kteří mohou být nositeli odlišné kultury). Jako příklad lze uvést případ tzv. vlčích dětí, jež odkojila

vlčice. Děti si naprosto osvojily způsoby chování a „komunikace“ vlků. Tzn., že kulturní kompetence lze získat učením. (Buryánek, 2002)

4. Kultura je sdílená

Jedinci hlásící se ke stejné kultuře jsou nositeli shodného kulturního vzorce. Pokud kulturním vzorcům, respektive symbolům, formám jednání či významům rozumíme shodně, umožňuje to vzájemnou komunikaci v rámci jedné kultury. Jde o sdílení těchto významů, symbolů a forem jednání. (Buryánek, 2002)

5. Kultura je symbolická

Kultura je uspořádaným souborem symbolů, mají nějaký význam a tvoří kód pro komunikaci. Je to tzv. „sít' významů, do nichž je zapleten člověk“. To znamená, že kultura není reálně hmotná, ale umožňuje nám sdílně rozumět světu. (Buryánek, 2002)

3.5 Kulturní vzorce

Existuje základní shoda v chápání kultury jako specificky lidské sféry neboli jako rodovému atributu lidstva. Antropologické pojetí kultury je nehodnotící, jsou tedy všechny nadbiologické mechanismy a prostředky její součástí. Těmi se adaptují na vnější, přírodní prostředí. Kultura je extrasomatická, negenetická a je možné se jí naučit. V úzkém smyslu jde o soubor artefaktů, regulativů, norem, idejí a vzorců chování, jež jsou sdílené příslušníky určité společnosti. Jednotlivé prvky kultury jsou uspořádány do unikátních konfigurací, tvořících vnitřně integrované, relativně autonomní systémy, označované jako kulturní vzory, které jsou důvodem odlišnosti jednotlivých kultur. (www.varianty.cz)

Kulturní vzorce (standardy)

Způsoby chování, komunikační zvyky a hodnoty typické pro určité etnikum či kulturu dané země. Jsou předávány po generace a vyvíjejí se v historii. (Průcha, 2006)

Způsoby jednání ve standardních situacích v podobě mravů, obyčejů, zákonů a tabu. Jde o vnější stránku, nezahrnuje genezi. (Průcha, 2006)

Jsou předávány od dětství po generace- proces transmise kultury. A právě tento proces má vliv na interkulturní psychologii v oblasti vytváření a ovlivňování etnických postojů a stereotypů. Sociologická definice kulturních vzorců je však výstižnější. (Průcha, 2006)

Sociologická definice:

„Kulturní vzorec je systém forem chování, hodnot a norem charakteristický pro danou společnost, který je obecně přijímán a napodobován, vstupuje do procesu socializace jedinců, reprodukuje se v kulturních výtvorech a stabilizuje se ve zvycích a obyčejích.“ (Velký sociologický slovník In Průcha, 2006, s. 33)

3.5.1 Ruth Benedictová

Ruth Benedictová je americká antropoložka, která vyvinula teorii kulturních vzorců, viz. dílo *Kulturní vzorce* (1999). (Průcha, 2004)

Člověk je tvor společenský. Antropologie se soustřeďuje na tělesné znaky, pracovní postupy, konvence a hodnoty, které jedno společenství odlišují od ostatních, a to takových, které mají jinou kulturní tradici. V biologické struktuře není nic, co by bránilo člověku převzít jinou kulturu. Člověk není předurčen k některé konkrétní variantě chování. Společenská řešení jsou různorodá a umožňují je stejný základ, tedy vrozené schopnosti. Ale kultura není předávána geneticky. Z našeho dědictví je důležité biologicky předávané chování a specifický úkol zastává kulturní proces předávání tradic. Identita kultury závisí na výběru několika segmentů z daného spektra. Každá kultura uznává jiné hodnoty. Válka není projevem bojovnosti, protože bojovnost je jen malou částí v člověkově výbavě, že k ní mezi kmeny nemusí vůbec dojít. Umění a náboženství jsou si vzdáleny. Vzájemné pronikání různých zkušeností a jejich obměna probíhají ve všech odvětvích života společnosti - v ekonomice, v sexuálních vztazích, ve folklóru, materiální kultuře a náboženství. V jedné společnosti může být jedna oblast života ignorována tak, že sotva přežívá nebo může jiná oblast ovládnout chování společnosti. Také se projevuje tendence k integraci. V každé kultuře vznikají cíle, které jsou pro danou kulturu charakteristické. Lidé jednají v souladu s těmito cíli a jejich životy se postupně vyhraňují. (Benedictová, 1999)

4 SLOVANÉ

Slované jsou Indoevropský národ, který vznikl ve 2. Tisíciletí p. n. l. Pocházejí z oblastí kolem Kaspického moře. Jednalo se o jednotlivé kmeny, ze kterých se později vyvinuli národy. Národ Slovanů se sjednotil až kolem 6. Století n. l. (www.civilizace.mysteria.cz)

Slované, v procesu stěhování národů, přišli do Evropy v 5. – 6. Století. Jejich hlavní obživou bylo zemědělství, chov dobytka, lov a rybolov. (www.dejepis.com)

Roku 988 kníže Vladimír přijal pravoslavné křesťanství (z Byzance; ve staroslověněštině) - odtud sem přišla i cyrilice. Byzanc měla na východní Slovany kromě náboženského i kulturní vliv (v architektuře se používaly věže cibulovitého tvaru, mozaiky, ikony). (www.dejepis.com)

Současnost

V současné době žijí Slované ve východní, střední a jihovýchodní Evropě. Slované se tedy dají rozdělit do tří skupin, jejich součástí jsou jednotlivé národy. (www.slovane.ic.cz)

3 skupiny Slovanů:

Východní etnická skupina Slovanů hovořící východoslovanskými jazyky, jsou to dnešní Rusové, Bělorusové, Ukrajinci a Rusíni. (www.slovane.ic.cz)

Západní větve Slovanů hovoří západoslovanskými jazyky, do této skupiny patří Češi, Slováci, Poláci, Lužičtí Srbové a Kašubové. (www.slovane.ic.cz)

Jižní slovanskou skupinu tvoří Slovinci, Chorvati, Bosňáci, Srbové, Černohorci, Makedonci a Bulhaři. Ti hovoří jihoslovanskými jazyky a obývají Balkánský poloostrov. (www.slovane.ic.cz)

4.1 Pravoslaví

Dnes je křesťanství rozděleno do tří hlavních proudů, na rozdíl od dob raného křesťanství. Jsou to, římský katolicismus, východní pravoslaví a protestantismus. (Smith, 1994)

Pravoslaví

Východní pravoslavná církev se oddělila r. 1054 od římské církve, z toho vyplývá, že tyto dva proudy mají více společných prvků, než těch rozdílných. V některých bodech se však rozcházejí. (Smith, 1994)

Pravoslaví je jedním z hlavních proudů křesťanství, je tvořeno shodou církví se stejnými svátostmi a učením. Pravoslavná Bible je stejná jako katolická. Vyznání Nikaiské je společné vyznání pravoslavných. Liší se od katolictví tím, že pravoslavní zpochybňují „Syna“, tvrdí, že Duch Svatý pochází z Otce. Na rozdíl od katolíků, kteří věří, že Duch Svatý pochází jak z Otce, tak i ze Syna. (Reeber, 2006)

Pravoslavné církve vyznávají dogmata křesťanství a dogmata zavedené po sedmi prvních ekumenických koncilech (hnutí sblížení křesťanských vyznání). Papež je „pouze“ patriarcha. Teologická úvaha se řídí těmito směry: vírou ve Svatou trojici a rozjímáním o díle Ducha Svatého. (Reeber, 2006)

Pravoslaví má třináct hlavních svátků, mezi kterými jsou i Velikonoce a Vánoce (ty se slaví 7. ledna). Významná je zpívaná liturgie (bez hudebních nástrojů). Kostely pravoslaví jsou zdobeny církevními obrazy- ikonami. Ty jsou hluboce uctívány. Sedm svátostí se nazývají mysteria. (Reeber, 2006)

Každá ortodoxní církev je autonomní, pod vedením skupiny biskupů. Pravoslavní mají na jiné úrovni funkce diákona, kněze a biskupa. Kněží se mohou ženit. Primasovi (přednostní postavení před několika biskupstvími) je udělen titul patriarchy. Pravoslavní nemají církevní řády, ale založili mnoho klášterů. (Reeber, 2006)

Ortodoxní církve zahrnuje:

- Čtyři skupiny specifických církví (starobylé patriarcháty)
- Deset církví s vlastní hlavou (volí vlastního patriarchu, např. Rusko, Řecko, Slovensko, Polsko)
- Autonomní církve (např. Čína, Korea, Japonsko)
- Tzv. „rozptýlené“ církve (např. USA, Kanada, Francie) (Reeber, 2006)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 PŘÍPRAVNÁ FÁZE VÝZKUMU

V této kapitole představuji výzkumný projekt. Nejprve jsem si vytvořila jakousi ideu, podle které jsem výzkum realizovala. Objasním zde důvody výběru metod potřebných k realizaci výzkumu, výběru výzkumného vzorku a jeho analýzy.

5.1 Formulace problému a cílů

Za hlavní výzkumný problém jsem si stanovila samotnou integraci východoslovanského etnika do české společnosti. To z toho důvodu, že integrace je v současnosti velmi používaný pojem v multikulturní oblasti celého světa. Integrace je velmi rozsáhlý pojem, proto jsem se zaměřila na integraci v kultuře.

Dle mého názoru se dá integrace rozdělit do dvou částí, z těchto částí mi vyplynuly dva výzkumné cíle:

1. Zda u východoslovanských etnik žijících v české společnosti probíhá proces adaptace.
2. Zda si východoslovanská etnika žijící v české společnosti zachovávají prvky své původní kultury.

5.2 Druh výzkumu

Pro můj výzkumný problém jsem zvolila *kvalitativní druh výzkumu*. Ten umožňuje hlubší vhled do dané problematiky. Zkoumaný fenomén je tedy rozebrán do hloubky. Nejde jen o povrchní náhled na danou problematiku.

5.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek jsem si zvolila *metodou účelového výběru*. V mém okolí se nacházejí lidé, kterých se můj výzkumný problém přímo týká. Na základě mně známých informací jsem usoudila, že jsou vhodnými kandidáty pro můj výzkum. Rozhodla jsem se proto, tyto lidi oslovit ke spolupráci na výzkumu. Protože se tyto lidé nacházejí na Ostravsku, zasadila jsem výzkum do Moravskoslezského kraje.

Základní údaje o respondentech

Respondent č. 1

Jméno: Jelena

Věk: 47

Bydliště: Karviná

Národnost: ruská

Občanství: české

Respondent č. 2

Jméno: Nina

Věk: 61

Bydliště: Karviná

Národnost: ruská

Občanství: ruské, ale má povolení k trvalému pobytu v ČR

Respondent č. 3

Jméno: Olena

Věk: 37

Bydliště: Ostrava

Národnost: ukrajinská

Občanství: ukrajinské

Respondent č. 4

Jméno: Petr

Věk: 64

Bydliště: Karviná

Národnost: ruská

Občanství: české

Respondent č. 5

Jméno: Světlana

Věk: 45

Bydliště: Ostrava

Národnost: ukrajinská

Občanství: ukrajinské, ale má povolení k trvalému pobytu v ČR

Musím podotknout, že Nina a Petr jsou manželé.

5.4 Metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem zvolila *polostrukturovaný rozhovor*.

Ten mi pomohl vytvořit schéma rozhovoru. To je užitečné pro zodpovězení výzkumných otázek. Dotázaní mají větší volnost při výpovědích, ale zároveň jsou schématem rozhovoru udrženi v daném tématu. (Miovský, 2006)

Schéma rozhovoru jsem vytvořila několika kategoriemi. Ty zůstaly víceméně zachovány při analýze dat.

Kategorie rozhovoru:

- Základní údaje
- Rodina
- Emigrace
- Náboženské vyznání
- Vánoce a Velikonoce
- Státní svátky a ostatní tradice
- Jazyk a řeč
- Národní pokrmy

Schéma polostrukturovaného rozhovoru uvádím v příloze.

6 REALIZACE VÝZKUMU

Výzkum byl realizován během února a března roku 2011. První rozhovor se konal 12. 2. 2011 a poslední 27. 3. 2011. S respondenty jsem si vždy telefonicky domluvila schůzku na určité datum. Ochotně mě k rozhovoru pozvali k sobě domů. Všem respondentům byl podán k podepsání formulář o informovaném souhlasu. Rozhovory byly nahrávány na diktafon a následně přepsány do elektronické respektive tištěné formy. Výpovědi jsem zaznamenala ve zkrácené formě.

U výpovědi jsem použila redukci, odstranila jsem všechny části vět, které nesdělovaly potřebnou informaci. Jedná se o opakuující se slova, zvuky, které tvoří tzv. slovní vatu. (Miovský, 2006)

Formulář o informovaném souhlasu a ukázkou přepsaného rozhovoru uvádím v příloze.

6.1 Metody analýzy dat

Pro analýzu dat jsem zvolila vytváření trsů, zachycení vzorců a metodu kontrastů a srovnávání.

Vytváření trsů slouží k seskupení získaných informací do skupin. Tyto skupiny vznikají na základě určité podobnosti, vytvoří se obecnější kategorie neboli trsy. Ve výpovědích respondentů vyhledáváme takové informace, které se týkají stejného či podobného tématu. (Miovský, 2006)

Na základě mnou vytvořeného schématu rozhovoru a tematické podobnosti výpovědí jsem vytvořila tyto trsy (kategorie):

- Základní údaje
- Emigrace
- Rodina
- Náboženství
- Vánoce
- Velikonoce
- Státní svátky a ostatní tradice

- Svatba a pohřeb
- Národní pokrmy
- Jazyk a řeč
- Vztah k ČR

Metoda zachycení vzorců mi dopomohla k tomu, abych ve výpovědích našla určité opakující se skutečnosti, tedy vzorce. (Miovský, 2006)

Metoda kontrastů a srovnávání řeší otázku podobnosti a odlišností zkoumaných jevů. Pomocí této metody jsem mohla poukázat na odlišnosti zkoumaného fenoménu, přestože má hodně společných prvků. (Miovský, 2006)

6.2 Vlastní výzkum

Vlastní výzkum, jak je uvedeno výše, jsem si rozdělila do několika trsů (kategorií). V nich jsem zachytila vzorce a určila podobnosti či odlišnosti. Na konci každé kategorie je shrnutí.

6.2.1 Základní údaje

Tuto kategorii jsem použila pro specifikaci výzkumného vzorku. Získané poznatky jsem uvedla výše, v kapitole výzkumný vzorek.

6.2.2 Emigrace

Velmi důležitou informací pro můj výzkum je rok, kdy mí respondenti imigrovali do České republiky. A to z toho důvodu, že časový interval, dle mého názoru hraje velkou roli v míře integrace. Tato informace mi také posloužila k upřesnění informací o výzkumném vzorku.

J21: ...1987...

N22: 91.

O21: V roce 96. Jsem poprvé přijela do České republiky.

P18: V roce 1991.

S21: Rok, přistěhovala, takže to bude 1994 rok.

Jedním z důvodů pro imigraci do České republiky byla práce, pracovní příležitost.

O23: Jela jsem za prací.

O24: Měla jsem tady bratra, který pracoval, takže on pro mě tady měl nějakou práci...

P20: Práce.

P21: Šel jsem za zajímavou prací.

S24: Ano, kvůli práci ano...

S22: ...dělala jsem...v Prostějově.

S23: Oděvní, ano, průmysl.

U Jeleny byla důvod láska, manželství.

J25: Tak, jsme se zamilovali, a šla jsem se za manželem. Provdala jsem se v Rusku, a odjela jsem.

J22: Jsem se provdala za prvního manžela na Jaltě.

Nina neplánovala, že se do Česka přestěhuje na tak dlouhou dobu. Velkou roli hrála, v jejím případě, perestrojka v Rusku a přátelé v Česku.

N23: No, já mám tady kamarádku...my jsme se, navštěvovaly tady a oni jezdili k nám na návštěvu do Moskvy... A pak, když jsme tady přijeli, v roce devadesát jedna, na návštěvu a každý nám říkal, a tak to tady zůstaňte. ...tak čestně řeknu, že tam byla ta perestrojka aa to bylo tam hrozně špatně v tu dobu. A my prostě přemýšleli, že tady zůstaneme třeba na rok, budeme pracovat, no nebo na dva. Ale nikdy jsme neuvažovali, že tadě zůstaneme třeba tak, na tak dlouho nebo na pořád... No tak jsme pak tak, už zvykli a zůstali.

Shrnutí

Všichni dotázaní žijí v České republice více než 15 let, což je důležitá informace v otázce integrace. Jejich důvody k imigraci byly různé, práce, partner či zajímavý sled událostí.

6.2.3 Rodina

Rodina hraje důležitou roli v každé kultuře. Velmi závisí na národnosti partnera. Jedná li se o smíšené manželství či nikoliv.

Jelena je vdaná za muže slovenské národnosti.

J6: Áno, po druhej

J9: Národnost má slovenskou.

Její první manžel měl českou národnost.

J10: Českou měl.

Olena je vdaná za muže české národnosti a Světlana má partnera taktéž české národnosti.

O6: Ano.

O7: Českou.

S7: Nejsem.

S8: Ano, mám přítele, ano.

S9: Český, české.

Nina a Petr jsou svoji, jejich národnost je tedy ruská, jak je uvedeno níže.

Všichni navštěvují v různých intervalech svou rodnou zemi. Výjimkou je Petr, který v Rusku nemá již žádné příbuzné.

J18: ...tatínka mám na Sibíři, zůstal na Bajkale, á protože moje rodiče jsou rozvedeny a maminka je v Petrohradu, s mojí starší segrou.

J19: Jezdím, ale dost málo.

J20: Noo, někdy vychází, záleží na penězích. Někdy vychází za šest let, někdy vychází třeba za dva roky.

N17: Áno, eše žila mama... Tak jsem tam jezdila, 4x za rok.

N18: Ano, určitě jezdím,, vždycky jezdím, na hřbitov k rodičem. No a samozřejmě na návštěvu za bratrem a sestrou. No, tak za kamarádkami taky.

N19: Tak 2x za rok.

O20: V Rusku jsem byla předloni, za tatínkem, tam bydlel můj tatínek, v Moskvě. Ted' tam zůstala teta a dva bratrance. A na Ukrajině mám maminku a na Ukrajinu jezdím častěji. Jednou za dva roky asi, no. Jinak maminka jezdí za náma.

S19: Jezdím. Jezdím příležitostně samozřejmě. Ted'kom naposledy jsem byla tam v kterém roce, 2009. Asi 2 roky zpátky jsem byla tam. No a ted'kom, jelikož nemůžu, tak domluvili se, že segra přijede tady. Přes léto, tak už se na to těším.

P17: Nejezdím.

Shrnutí

Většina respondentů žije tedy ve smíšeném partnerství, což má velký vliv na rodinné a kulturní tradice. Objevuje se zde jeden ruský pár, který, jak se dozvíme dále z výzkumu, tvoří „malou komunitu“. Lze říci, že dotázaní jezdí víceméně pravidelně do své rodné země, pokud tam mají příbuzné.

6.2.4 Náboženství

Náboženské vyznání je jedna z nejdůležitějších částí kultury. S náboženstvím je svázaná celá historie národa. Součástí náboženství jsou také náboženské svátky a tradice. Jak jsem uvedla v teoretické části, Slované jsou původem křesťané. Východní Slované uznávají pravoslavné odvětví křesťanství.

Respondenti se kloní k této církvi:

J32: K pravoslavné.

N27: Ano.

N28: Jsem pravoslavná.

O28: No, tak, na půl.

O30: A vlastně by měla nebo uctívám, jako uctívám pravoslavnou církev,...

P25: Ano

P26: K pravoslavné.

S31: Ano.

S33: ...pravoslavný, ano pravoslavný.

Jsou také v této církvi pokřtěni.

J34: V pravoslavné církvi.

N29: Ano.

N32: ...já jsem ještě v dětství, tam v Rusku.

O30: ...jsem v pravoslavné cerkvi jsem byla křtěná.

P27: Pokřtěn.

S32: ...jsem křtěná jako křesťanka...

V otázce, jak často chodíte do kostela, se projevila v odpovědích jistá odlišnost. Jelena, Olena a Světlana nechodí do kostela pravidelně, nedbají proto na to, zda je kostel pravoslavný.

J35: Na Vánoce, sem, tam si zajdu tady, v Karvinej,...

J36: ...jenom se tak podívat

O29: ...že bych chodila, každou sobotu do kostela, určitě ne.

S34: Často ne, že by zvaklá, že opravdu chodím každou neděli, ... ale každé Vánoce. My jezdíme na mši, to je vlastně na tu půlnoční mši a každý rok tam jezdíme

Zatímco Nina s Petrem chodí do pravoslavného kostela pravidelně na mše. Přestože je tento kostel v jiném městě, než bydlí.

N30: Ano ... každou nedělu a každý svátky.

N31: V Ostravě je pravoslavný kostel.

P28: Chodím, pravidelně.

P29: Pravoslavný kostel v Michálkovicích, v Ostravě.

P30: Jednou za týden. A když mám čas a je služba, tak aj večer, taky. Na večerní bohoslužbu.

Shrnutí

Všichni respondenti se kloní k pravoslavné církvi, v níž jsou také pokřtěni. Z tohoto usuzují, že je jejich víra zakořeněná v Rusku či na Ukrajině. Avšak nejsilnější kořeny této víry se

ukázaly u zkoumaného páru. Lze tedy říci, že jako komunita si pomáhají udržet kulturní tradice získané v Rusku.

6.2.5 Vánoce

Vánoce jsou velkým náboženským svátkem, a jak jsem uvedla výše, náboženství je součástí každé kultury.

Tito respondenti uctívají Vánoce na „český způsob“:

J37: No teď už podle české tradice.

O32: Podle české.

S38: Noo... slavíme samozřejmě podle české, ale nezapomínám na ty naše.

Na Vánoce dodržují běžné tradice, jako je strojení stromečku, pečení cukroví a na Štědrovečerní večeři chystají kapra a salát.

J40: Konkrétní...kapr, to musí být...

J41: S bramborovým salátem.

J42: ...dáváme malý stromeček, ale dárečky dáváme, pod ten malý stromeček.

J43: ...jablíčka si rozkrájeme nebo ty oříšky.

J44: Vlašské rozlouskáme, ehm.

J45: Ano a cukroví samozřejmě...

O35: ...kapra, salát, hrachová polévka... Cukroví, jo, pečeme...S dcerkou si to zdobíme.

S39: Taký kapr, bramborový salát. Hrachovka.

S40: Dárečky pod stromeček,...

S44: Ano, ano, pečú cukroví,...

Ale na pravoslavné Vánoce taky nezapomínají.

J39: Samozřejmě, že vzpomenu, aj zavoláme si.

S39: 6. Vlastně ledna, to nezapomínáme.

Nina s Petrem tyto svátky slaví podle ruské náboženské tradice. Dodržují přísný půst a účastní se bohoslužby.

N33: Vánoce slavíme jako podle ruské tradice...my máme půst ještě, do sedmého ledna, takže třeba ti jídla vybírám. Jo, nejím maso...

N36: Jo, tak ten stromeček taky máme, každý, každý rok určitě a dárečky taky máme....spíš máme ty dárečky na Nový rok.

P31: Podle ruské tradice.

P32: Jdeme na noční bohoslužbu, večer, pak ranní bohoslužba, a pak oslavy.

P33: To je 7. Ledna a už můžeme jíst. Protože před tím dodržujeme přísný půst 40 dnů, tak a sedmého už můžeme,...

P34: Maso, rybu, drůbež.

Shrnutí

Z tohoto lze usoudit, že jsou respondenti Jelena, Olena a Světlana integrovány v otázce Vánoc. Nina a Petr si udržují pravoslavnou tradici Vánoc.

6.2.6 Velikonoce

Velikonoce jsou rovněž velkým náboženským svátkem. Podobně jako Vánoce.

Jelena, Olena a Světlana slaví Velikonoce podle české tradice.

J46: Podle české, ale já jich moc neslavím.

O38: Určitě podle české.

S41: No taky, taky můžu říct, že podle české...

Při příležitosti těchto svátků to u nich doma vypadá takto:

J47: Ano, manžel vždycky má ten karabáč, i první manžel to samé. Vajíčka, ano, maluju vajíčka... Třeba já nevím, vajíčkový dort dělám... Obložená mísa, jo, po česku jak, když náhodou někdo přijde, takže aby jsem něco měla. No a samozřejmě slivovička.

J48: Beránka taky peču. Áno, a když nestihnu, tak samozřejmě koupím.

J50: Aa ještě kupujeme aj takový ten...

J51: Mazanec, mazanec... na ráno.

O39: Malujeme vajíčka, pečeme beránka, ano.

O40: *My jezdíme spíš k rodičům od manžela...*

S42: *Takže taky vajíčka malujeme a mazanec na stole.*

S43: *Baránka ne, kupuju, protože nemám formičku...*

S47: *Tak už velký kluk (syn), tak on chodí za babičky, dědečky, takže všichni tam koho, tety, koho tam pozná, ano.*

Zatímco Nina s Petrem tvoří opět kontrast. A Velikonoce slaví podle ruské pravoslavné tradice.

N38: Orčitě jo, ano.

P36: Podle ruské.

Jejich tradiční Velikonoce vypadají takto:

N37: *...na Velikonoce máme, tam musí být takové buchta... sa nazývajú kulič, a vajíčka, červené. A ještě pascha, to je takový, sladké jídlo, ale, tvaroh jo, tam...*

P37: *Ano. Vajíčko malujeme, ještě pečeme takový kulič, takový kulatý. Buchtu, zvlášť udělanou, tam hodně vajíček, takovou tučnou a to před tím musím osvětit na bohoslužbě.*

Shrnutí

Shrnutí je podobné jako u Velikonočních svátků. Respondenti ve smíšeném partnerství slaví Velikonoce podle české tradice. Ruský pár opět dbá na pravoslavnou tradici.

6.2.7 Státní svátky a ostatní tradice

Státní svátky a ostatní tradice jsou významnou součástí každé kultury. Státními svátky jsem měla na mysli dny pracovního klidu. Ostatními tradicemi zase takové dny, kdy se připomíná nějaká dávná událost, ale není uznána jako státní svátek. Respondenti odpovídali velmi zajímavě, podařilo se mi zachytit vzorce. V tomto případě se jedná o stejné či podobné uznání svátků i tradic u různých respondentů.

Oslavujete ještě nějaké jiné ruské státní svátky?

J52: *...no em dé žet, samozřejmě, že to zůstalo em dé žet, ano, nějakou kyticčku dostanu.*

N43: *Tak to em že dé...*

N48: *...děň matek, to bereme tak, jako osmého března spíš.*

O41: *Tak em dé žet...*

O48: *Tak vlastně manžel vždycky si to pamatuje a koupí mi obrovskou kytici. A to jsem strašně ráda, teda šťastná, ... Protože to opravdu to ve mně zůstalo...mám to od malička prostě vžité ...dostane i dcerka kytici.*

S48: *...jeden svátek určitě oslavujeme, to je mezinárodní ženský den. Jako me, de, ze, 8. Března, takže je to takové příjemné no.*

Všechny mé respondentky se shodly, že oslavují svátek MDŽ, tedy Mezinárodní den žen, který je datován na 8. března. Z těchto odpovědí je jasné, že ženy mají velmi rády tento svátek. Petr tento svátek vůbec nezmínil. U nás se již tato tradice neslaví, nebo jen zřídka. Je rozšířena spíše u starší populace. Proto usuzuji, že MDŽ si respondentky „ponechaly“ z Ruska, či Ukrajiny, kde se narodily. Jelena s Ninou ještě navíc uvedly, že si rády vzpomenu na Den osvobození, 9. Května.

J53: *...devátého května, jo? Ten d'ěň pabjedy. To taky si na to vzpomenu.*

N44: *O, určitě, d'ěň pabědy určitě. Děvjatova května.*

U českých svátků uvedly tři respondentky 1. Květen. Pouze Světlana uvedla:

S50: *No, spíš každý se těší, že má volno a že může odpočinut ten den a někam vyjet. Na výlet například, jo.*

Oslavujete nějaké české státní svátky, a jaké?

J56: *Aha. Ehm. Takže první máj, že, tak jsme si zajdeme třeba do parku. Se projít,...*

N45: *Prvně, jako to je den práce a navíc mám narozeniny. Prvního, takže takové dvojité. To zůstalo nám z Ruska.*

N46: *...první květen, tak tě, takove tradične...*

O42: *...ten první máj...*

Co se týká tradic, jde spíše o pobavení. Pokud se někde koná nějaká společenská akce, respondentky se jí rády zúčastní. Také zde hraje velkou roli stáří dětí. Když jsou děti menší, tradice se slaví více, děti se strojí a tak dále.

J57: *No, Mikuláš jsem slavila, teďkom děčka jsou velké, no takže u nás to tak trošku zaniká. Ale vždycky byl Mikuláš doma, s dcerkou. Aa, ty čarodějnice spíš, bysme zajeli někde na hrad nebo tak.*

J58: ...jestli tam je nějaká slavnost.

O47: No, na to spíš jsme chodili, když, dcera byla menší, takže pro zábavu.

S52: No, Mikuláš se u nás taky tam je, ale je tady, ...jak je možnost zajít někam, jo, nějaká akce někde, jo, vesměs to bývá na Ostravskomoravském hradě. Taky pálení čarodějnic, tak někdy tam zajdeme se podívat jak to tam je, ...

Jediný Petr odpovídal naprosto jinak. Pro něj jsou velmi důležité náboženské svátky. Například *P40: Křišenje.*

P41: To je, takový svátek, kdež byl pokřtěn Jesus Christus. Aa koupání v Jordánu. ...To bylo 19. Ledna.

P42: A pak různé církevní zvyky. To znamená návštěvy, dárky.

Shrnutí

Ze své rodné země si respondentky snaží udržet svátek 8. Března a naučily to i své blízké. Na ostatní svátky si vzpomenu, ale netrvaly na jejich „oslavě“. Co se týká tradic, záleží hlavně na dětech. Velkou roli zde hraje společenský život. U příležitosti některých svátků rády někam vyrazí. Kontrastem v tomto trsu je Petr, který uznává výhradně náboženské svátky a tradice.

6.2.8 Svatba a pohřeb

Svatba a pohřeb jsou odedávna součástí kultury, kulturní tradice. Zdálo se mi příhodné zařadit i tuhle oblast. Názory na tradici svatby a pohřbu se u respondentů liší.

Co se týká svatby, respondenti odpovídali takto:

J61: No, já by jsem oslavila to podle české tradice, samozřejmě, protože všechny by hosté by byli z Česka. Ale něco by jsem vzala aj z ruské tradice.

O49: Vždycky by to mělo být tak, že v kterém státě asi, ta svatba bude probíhat, tak tak by to mělo být. Jo, si myslím, že podle českých, pokud by to bylo v česku, tak, mělo by to být podle českých zvyků.

Nina s Petrem by chtěli tradiční svatbu podle pravoslavné tradice.

N49: No, určitě, já by chtěla, tu svatbu v kostele, jako podle, jako vinčaně.

P43: Já by jsem chtěl, samozřejmě, aby to bylo podle ruské tradice...

Světlana by si přála ruskou/ukrajinskou svatbu.

S55: Tak samozřejmě, samozřejmě by chtěla, no, aby to bylo podle, tak jak u nás se slaví, no takže asi tak.

Co se týká pohřbu, jsou názory velice podobné jako u otázky svatby.

J64: Podle české tady.

O51: Pokud by ten dotyčný byl z Ruska, tak uctila by památku asi podle ruské tradice. A pokud by ten dotyčný zemřel v Česku, tak, a byl by to Čech, tak asi, asi by to mělo těž tak být...

Nina a Petr opět preferují pravoslavnou tradici.

N52: Aa, podle pravoslavnej, tak si to řeknu, ehm.

P45: Já nevím se jak se uctívá podle České, ale určitě podle Ruské.

Světlana dbá hlavně na princip. Pro ni je důležité hlavně uctění památky člověka.

S57: No, co týká se toho, tak to je, vlastně to je stejné pomalu, stejné, takže myslím, že v tom žádný rozdíl není, jak uctíš. Po česky nebo po rusky, hlavně, že to uctíš toho člověka, asi tak.

Shrnutí

Oslava svatby by se podle některých dotázaných měla konat v duchu kultury, ze které pocházejí hosté, dá se tedy říci, že podle státu, ve kterém se svatba koná. Ostatní by chtěli ruskou/ukrajinskou svatbu. Petr a Nina ovšem dbají na náboženskou, pravoslavnou svatbu, stejně tak i pohřeb. Jelena by uctila památku podle české tradice, Olena podle toho, ze kterého státu by dotyčný pocházel a Světlaně záleží na principu uctění dotyčného, ne na způsobu.

6.2.9 Jazyk a řeč

Jazyk bezpochyby patří ke každé kultuře. Podle jazykové úrovně lze zčásti posoudit úroveň integrace.

Respondenti ovládají dva jazyky, ruský (nebo ukrajinský) a český. Nemají problém se porozumět v obou zemích.

J71: Já ovládám, ruštinu, češtinu...

N56: No, tak jestli můžu říct, že česky a rusky...

O53: Rusky, ukrajinsky, česky.

P47: Tak češtinu, ruštinu...

S59: No, tak česky, rusky.

S60: Ukrajinsky...

V domácnosti mluví oběma jazyky. Výjimku opět tvoří Nina s Petrem, ti mluví doma pouze rusky.

J74: Česky, mluvím v domácnosti česky. Ale občas říkám aj v ruštině, ...nebo třeba když počítám peníze nebo počítám něco, nebo když šiju, tak mluvím taky rusky.

O56: I rusky, i česky.

S63: Tady mluvím česky v domácnosti, ale jak sejdeme se s kamarádkami, chceme trošku povzpomínat, tak někdy ruština.

N59: Tak, v domácnosti mluvíme rusky, mezi sebou.

P51: Rusky.

Všichni čtou českou literaturu.

J77: Áno, každý den.

N63: Jo.

O59: Ano.

P54: Čtu.

S66: Ano.

Shrnutí

V tomto případě lze tedy hovořit o úplné jazykové integraci mluveného slova. V domácnosti respondenti mluví taktéž oběma jazyky. Výjimkou je Nina a Petr, ti potvrzují, že se v jejich případě jedná o „malou komunitu“. V domácnosti hovoří rusky. Čtou běžně českou literaturu.

6.2.10 Národní pokrmy

Pokrmy, jak je všeobecně známo, patří pokaždé kultury. A každá kultura má pokrmy jiné.

V otázce pokrmů se respondenti víceméně shodli. Doma si vaří ruské pokrmy, mezi které patří boršč, pirohy, salát vinigret, aj.

J78: Vařím, boršč, šši...pelměni,...ráda saláty dělám ruské.Nebo dělám vinigret...

J79: Pirožky dělám strašně málo

N64: Ano, vařím. Boršč, pelměně, chaladěc

N65: A piražky

N66: Šči, ano, určitě taky.

O60: Málo, ale ano. Boršč určitě...

O61: Pohanku, vareniki.

O62: ...salát je takový vinigret, tak ten dělám...

P62: Boršť, šši. Pělměni, šašlik, ujc, mjaso, ...

P65: Ano, piražky.

S68: No boršč, to je tradiční...bez toho tady nejde... Vareniki, pělměni,...

Z českých pokrmů převažuje vepřo, knedlo, zelo, guláš a svičková na smetaně.

J83: Třeba knedlo vepřo zelo, ... Guláš, guláš zbožňuje můj manžel...

J84: Svičkovou dělám málo, ale mám ji ráda

N69: Tak, tak, vepřo zelí...bramborove knedlíky.

O65: Tak všechny skoro nosvičková nebo zapekana brambory...

O66: I guláš určitě.

P68: Vepřo, knedlo, zelo.

S71: Svičkovou, španělský ptáčky, vepřo, knedlo, zelo...špenát taky u nás, čočka, ...

Světlana s Olenou vaří spíše české pokrmy, ale občas si udělají i ruské či ukrajinské. Ostatní tyto pokrmy střídají a vaří doma i ruské i české ve stejné míře.

S72: No, tak spíš české, ale když už boršč dlouho nevařím, tak už se ptají, kdy budu vařit...

O68: Asi české.

J85: ...já bych tak řekla na půl.

N73: Noo, asi na půl.

P69: Tak asi fifty fifty.

Nina navíc uvedla, že se v ČR naučila péct české koláče a zákusky, což mi přišlo velice zajímavé.

N71: Tak jsem teďkom ovládám to taky, českou tradici a peču. Jako taký tradičné sladké jídla jako spíš české.

N72: Třeba bábovku, koláče, jo? A buchty, dorty, záviny. Aa tak jako sladky, určitě větší-nou tady česke. Zákusky.

Shrnutí

Všichni doma vaří jak ruské, tak české národní jídlo. Od sebe se malinko liší v míře, v jaké jsou pokrmy připravovány. Někde se dělají častěji české, jinde je to ve stejné míře. Nicméně lze hovořit o integraci.

6.2.11 Vztah k ČR

Důležitý je pocit, jaký respondenti v České republice mají, zda se považují za součást, zda se jim tady líbí atd.

Všem mým respondentům se v České republice líbí, jen Světlana uvádí, že Česká republika je pro ni lepší pro život než Ukrajina.

J91: Líbí se mi v České republice. Prahu strašně mám ráda... A ráda si pojezdím po České republice, třeba po hradech, po zámkách, ráda jezdím.

N81: Ano, mě se to tady líbí.

O72: Ale ano, ano. Určitě.

P76: Moc.

S76: ...nemůžu říct líbí se, nelíbí se, prostě je to tady líp než tam doma.

Zároveň všichni respondenti pocítují, že se jim podařilo zapadnout do České republiky.

J92: Myslím si, že ano.

N81: ...já asi teďkom už blíž k České republice patřem, než k Rusku.

N82: Já ,myslím, že jo. Já jako jsem neměla problém tak nějak nikdy.

O73: Já si myslím, že ano. Mám více kamarádek vlastně, ...v česku...

P77: Myslím, že jo.

S77: No to doufám. To doufám, každý říká, že aj jo, tak asi jo.

Shrnutí

Všem se v ČR líbí, Světlaně je tady líp, než by jí bylo na Ukrajině a všichni pocítují, že zapadli do české společnosti.

6.3 Závěr výzkumu

Respondenti se ve velké míře adaptovali na české svátky Vánoc a Velikonoc, přestože to jsou náboženské svátky a všichni se kloní k pravoslavné církvi. Ta se u nich zakořenila v jejich rodné zemi. Zde je jasně vidět rovnovážná integrace. Stejná situace je v otázce jazyka a řeči. Všichni hovoří jak rusky/ukrajinsky, tak i česky. V domácnosti používají oba jazyky. Co se týče Státních svátků a tradic, ženy respondentky rády vzpomínají a stále oslavují Mezinárodní den žen. České svátky a tradice využívají spíše k výletům a odpočinku. Integrace se také projevila při přípravě pokrmů, všichni doma vaří „rusko/ukrajinsko-česky“.

Integrace by se měla však zlepšit u svatební a pohřební tradice. Názory jsou velmi různé. Je také možné, že za to může neznalost nebo malá zkušenost.

Výjimku v celém výzkumu tvoří pár ruské národnosti. Jak se ukázalo, tvoří malou komunitu. Protože pečlivě dodržují pravoslavné tradice a zvyky. Českým zvykům se nebrání, ale dodržují ty, na které jsou zvyklí z Ruska. Také doma hovoří rusky.

ZÁVĚR

Závěrem mohu říci, že se ve větší míře integrují lidé, kteří žijí ve smíšeném partnerství. Je to velmi prosté, žijí v zemi, odkud pochází jejich partner. Dle mého názoru by výzkum dopadl stejně i v opačné situaci. Partnera, který se přistěhoval do České republiky všechny kulturní zvyklosti a tradice naučí partner, který pochází ze země, ve které žijí. Významnou roli zde hrají také děti respondentů. Chodí do české školy, kde samozřejmě také získávají kulturní návyky. Velmi zajímavým se ukázal být zkoumaný ruský pár. Dodržují téměř všechny zvyky a tradice získané za života v Rusku.

Pro praxi bych doporučila větší obeznámení s pohřebními a svatebními tradicemi a větší rozšíření a seznámení s nestátními svátky veřejnosti. Mám na mysli pálení čarodějnic, Mikuláše, Den matek, aj.

Integrace cizinců je v dnešní době velmi řešenou otázkou. Tento proces je velmi důležitý jak pro hostitele, tak pro přistěhovalce. Pro imigranty z toho důvodu, že lépe zapadnou do společnosti, ve které žijí, získají novou kulturní identitu a mnoho zajímavých zkušeností a zážitků. Pro hostitelskou společnost je integrace důležitá proto, že se jim bude lépe žít a také se mohou od těchto lidí naučit spoustu zajímavých cizích zvyků a tradic a tímto si rozšířit obzor. Čím více budeme cizí kulturu znát, tím méně se jí budeme obávat.

Moudrost spočívá ve větší toleranci vůči rozdílnostem kultur. (Od těch nejsložitějších po nejprostší) Každý může uznat, že jiné kultury mají pro své nositele stejnou důležitost jako jeho kultura pro něho. (Benedictová, 1999)

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BENEDICTOVÁ, Ruth, 1999. *Kulturní vzorce*. Praha: Argo. ISBN 80-7203-212-7.
- BURYÁNEK, Jan et al., 2002. ČLOVĚK V TÍSNI- SPOLEČNOST PŘI ČESKÉ TELEVIZI. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy : projekt Varianty*. Praha: Člověk v tísní - společnost při České televizi. ISBN 80-7106-614-1.
- MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.
- NIESSEN, Jan, 2005. *Příručka o integraci: Pro tvůrce politik a odborníky z praxe*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí. ISBN 80- 86878- 24- 4.
- PRŮCHA, Jan, 2000. *Multikulturní výchova: Teorie- praxe- výzkum*. Praha: ISV. ISBN 80-85866-72-2.
- PRŮCHA, Jan, 2004. *Interkulturní psychologie*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-885-6.
- PRŮCHA, Jan, 2006. *Multikulturní výchova: Příručka (nejen) pro učitele*. Praha: Triton. ISBN 80- 7254- 866- 2.
- REEBER, Michel, 2006. *Velká světová náboženství*. Praha: Levné knihy KMa. Malá moderní encyklopedie. ISBN 80-7309-355-3.
- SMITH, Huston, 1995. *Světová náboženství: Po stopách moudrosti předků*. Praha: Knižní klub. ISBN 80-7309-355-3.
- SOUKUP, Václav, 2000. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-328-5.

Internetové zdroje

- Původ a počátky Slovanů. *Střípky historie od starověku dodnes* [online]. 12. 03. 2007 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://civilizace.mysteria.cz/view.php?cisloclanku=2007031201>
- Raný středověk: Slované. NĚMEC, Václav. *Dějepis.com* [online]. ©1997-2010 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=007&pod=6> cisloclanku=2007031201
- SPÁČIL, Daniel. Slované. NĚMEC, Václav. *Slované* [online]. © 2001 - 2009, 31. 3. 2010 [cit. 2012-04-26]. Dostupné z: <http://slovane.ic.cz/index.htm>

Tematické pojmy: Kultura. VARIANTY. *Varianty: Vzdělávací program společnosti Člověk v tísní* [online]. 2008 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/index.php?id=20¬ion=20>

SEZNAM PŘÍLOH

PI: Informovaný souhlas

PII: Schéma polostrukturovaného rozhovoru

PIII: Zkrácený přepis- Olena

PŘÍLOHA P I: INFORMOVANÝ SOUHLAS**INFORMOVANÝ SOUHLAS****KE KVALITATIVNÍMU VÝZKUMU BP NA TÉMA INTEGRACE
RUSKÝCH IMIGRANTŮ DO ČESKÉ SPOLEČNOSTI.**

Tímto prohlašuji, že jsem byl/a řádně obeznámen/a o okolnostech prováděného výzkumu, souhlasím s jeho účastí v něm a následně s jeho případným zveřejněním.

Dále prohlašuji, že souhlasím s nahráváním rozhovoru na diktafon a s terénním výzkumem v domácnosti, kde bydlím.

V

dne

Podpis

PŘÍLOHA PII: SCHÉMA POLOSTRUKTUROVANÉHO ROZHOVORU

Schéma k polostrukturovanému rozhovoru

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

- Jaké je Vaše křestní jméno?
- Kolik je Vám let?
- V jakém městě bydlíte?
- Jakou máte národnost?
- Jaké máte občanství?

EMIGRACE DO ČR

- Kdy jste se přistěhoval/a do ČR?
- Jaké byly hlavní důvody k imigraci z Ruska?
- Proč jste si vybral/a právě ČR?
- Máte tady zaměstnání?

INFORMACE TÝKAJÍCÍ SE RODINY

- Jste ženatý/ vdaná? Kde jste měli svatbu?
- Máte děti a kolik?
- Kde se narodily a kde nyní žijí?
- Jakou mají vaše děti národnost a jaké občanství?
- Máte v Rusku rodinu? Stýská se Vám?
- Jezdíte do Ruska? Jak často a při jaké příležitosti?

NÁBOŽENSTVÍ

- Jste věřící?
- K jaké církvi se kloníte?
- Jste pokřtěn/a?
- Chodíte do kostela a do jakého?
- Jak často chodíte do kostela?

VÁNOCE A VELIKONOCE

- Slavíte Vánoce podle české nebo ruské tradice?
- Jaké konkrétní tradice dodržujete?
- Jaké jíte pokrmy během těchto svátků?
- Slavíte Velikonoce podle české nebo ruské tradice?

- Jaké konkrétní tradice dodržujete?
- Jaké jíte pokrmy během těchto svátků?

STÁTNÍ SVÁTKY

- Oslavujete nějaké ruské státní svátky, a jaké? (kromě Vánoc a Velikonoc)
- Oslavujete nějaké české státní svátky, a jaké? (kromě Vánoc a Velikonoc)

OSTATNÍ TRADICE

- Dodržujete ještě nějaké jiné tradice nebo zvyky a jaké?
- Jsou to ruské nebo české zvyky?
- Pokud by se někdo z Vaší rodiny/blízkých ženil/vdával v ČR, chtěl/a byste svatbu slavit podle české nebo ruské tradice?
- Stalo se už někdy něco takového? Jak jste svatbu slavil/a?
- Pokud by někdo z Vaší rodiny/blízkých zemřel, uctil/a byste jeho památku podle české nebo ruské tradice?
- Stalo se už někdy něco takového? Jak jste památku uctil/a?

JAZYK, ŘEČ

- Jaké jazyky ovládáte?
- Domluvíte se česky?
- Domluvíte se na českých úřadech?
- Jakým jazykem mluvíte v domácnosti?
- Rozumí nebo mluví vaše děti Rusky/Česky?
- Čtete českou literaturu?

JÍDLO A PITÍ

- Vaříte doma ruské pokrmy, a jaké?
- Máte rád/a českou kuchyni? Vaříte si doma česká jídla?
- Které pokrmy u Vás doma převažují, ruské nebo české?
- Pijete čaj a kvas, jak je v Rusku zvykem?
- Máte rád/a české pivo?

VZTAH K ČR

- Máte v plánu se někdy vrátit do Ruska a proč?
- Líbí se Vám v ČR?
- Myslíte si, že jste zapadl/a do české společnosti?

PŘÍLOHA PIII: ZKRÁCENÝ PŘEPIS ROZHOVORU**Olena**

Dneska je 11. Března 2011 a jsme u Oleny v bytě.

Jaké je Vaše křestní jméno?

O1: Olena.

Kolik je Vám let?

O2: 37.

V jakém městě bydlíte?

O3: V Ostravě.

Jakou máte národnost?

O4: Ukrajinskou.

A jaké máte občanství?

O5: Ukrajinské.

Ehm, jste vdaná?

O6: Ano.

A jakou má manžel národnost?

O7: Českou.

A kde jste měli svatbu?

O8: V Petřvaldě. V Česku.

Ehm, v Česku. Máte děti?

O9: Ano.

Kolik?

O10: Jedno.

Dceru?

O11: Dceru.

Kde se narodila dcera a kde teďka žije?

O12: V Česku se narodila, v Bohumíně a bydlí s náma v Ostravě.

Jakou má dcera národnost?

O13: Českou.

A občanství?

O14: České.

Taky české. Máte v Rusku rodinu?

O15: Maminku.

Maminku, ehm.

O16: Na Ukrajině.

Na Ukrajině. Stýská se Vám?

O17: Ano. (smích)

Jezdíte na Ukrajinu?

O18: Ano.

Do Ruska?

O19: Do Ruska taky.

Jak často jezdíte do Ruska nebo na Ukrajinu a při jaké příležitosti?

O20: V Rusku jsem byla předloni, za tatínkem, tam bydlel můj tatínek, v Moskvě. Teď tam zůstala teta a dva bratrance. A na Ukrajině mám maminku a na Ukrajinu jezdím častěji. Jednou za dva roky asi, no. Jinak maminka jezdí za náma.

Kdy jste se přistěhovala do České republiky?

O21: V roce 96. Jsem poprvé přijela do České republiky.

To znamená, už po rozpadu sovětského svazu.

O22: Ano.

Jaké byly hlavní důvody?

O23: Jela jsem za prací.

Za práci. Proč jste si vybrala právě Českou republiku?

O24: No, takhle, vybrala, no. Měla jsem tady bratra, který pracoval, takže on pro mě tady měl nějakou práci a bylo to jednodušší jet tam, kde už někoho znáš. Takže jsem jela vlastně za bráchou.

Brácha je tady stále, v Česku?

O25: Brácha umřel, bohužel, sedm let zpátky.

Máte tady zaměstnání?

O26: Ano.

A co děláte?

O27: No, teď momentálně dělám zubní instrumentářku, ale přijela jsem do Česka jako krejčová. A když jsem byla na mateřské, tak jsem si udělala rekvalifikační kurz na zubní instrumentářku a v podstatě už pět let jsem spokojená.

Takže můžu přejít k náboženství. Jste věřící?

O28: No, tak, na půl. (smích)

Na půl, to znamená, že v sobě si věříš, ale jako nějakým zásadním způsobem to neuctíváš?

O29: Tak uctívám, ale že bych chodila, každou sobotu do kostela, určitě ne.

Kloníte se k nějaké církvi?

O30: No, tak jsem pokřtěná. A vlastně by měla nebo uctívám, jako uctívám pravoslavnou církev, církev jako jo? Protože jsem v pravoslavné církvi jsem byla křtěná. Takže, a jinak, že bych chodila prostě nějak často do kostela, určitě ne nebo do církve.

A když se stane, že jdeš do kostela, tak jdeš do pravoslavného?

O31: Ano.

Slavíte Vánoce podle české nebo ruské tradice?

O32: Podle české.

Jaké konkrétní tradice dodržujete?

O33: České?

No když slavíš.

O34: Jako o těch Vánocích?

O těch Vánocích myslím, ehm.

O35: Tak všechno, co sem patří, že? Jako půst teda ne, asi, že. Půst taky nějak to nedržíme. Ale to jídlo, kapra, salát, hrachová polévka, jo, protože ryby u nás nemají rádi teda ani manžel, ani dcera. Cukroví, jo, pečeme, jo, to mi strašně baví. S dcerkou si to zdobíme, takže v podstatě všechno tak, jak je.

Jo, takže pod stromečkem dárky, 24.

O36: Určitě, určitě, ano, ano.

Jaké jíte pokrmy během těchto svátků? Říkala jsi klasicky ryba, salát, cukroví.

O37: Klasicky, to nám chutná nejvíc. (smích)

Slavíte Velikonoce podle české nebo ruské tradice?

O38: Určitě podle české.

Jaké konkrétní tradice dodržujete? Třeba, malujete vajíčka, pečete beránka.

O39: Malujeme vajíčka, pečeme beránka, ano. (Smích) A jinak nic víc.

Jaké jíte pokrmy během těchto svátků? Myslím jako nějaké speciální, které se týkají těchto svátků?

O40: My jezdíme spíš k rodičům od manžela, jo, Takže, o Velikonocích, jo? Takže spíš mamča už potom tam se nachystá, že, toho víc a my tak jako decentně, no.

Oslavujete nějaké ruské státní svátky, a jaké?

O41: Tak em dé žet, asi to jediné a Silvestra. (Smích).

Jo, hm. A nějaké české státní svátky oslavuješ?

O42: Valentýn, státní ne, aha, státní, státní. Tak ten první máj asi.

Tak to je, ono to je...

O43: Den matek vlastně, je český státní svátek?

To není státní svátek.

O44: Není státní, že? Tak jaký ještě, no, pomoz mi prosím tě. Které jsou svátky, jako myslíš?

Noo, státní svátky, tak ten první máj u nás. Potom je Cyril a Metoděj, že? Upálení Jana Husa, i když.

O45: Ne, ne, tak to neslavíme, opravdu ne, tak jediné ještě ty Vánoce jako jo? Že tak dodržujeme určitě, jako jo? A tak jinak nic.

Dodržujete ještě nějaké jiné tradice nebo zvyky? Například jak jsi říkala Den matek, Svatý Valentýn, jo?

O46: Ano, ano, tak no.

A pálení čarodějnic třeba?

O47: No, na to spíš jsme chodili, když, dcera byla menší, takže pro zábavu.

Takže víme, že to jsou české zvyky, že? A nějaké ruské zvyky dodržuješ ještě třeba, že by sis vzpomněla na něco...

O48: Tak, ještě se trošičku vrátím k tomu em dé žet. Tak vlastně manžel vždycky si to pamatuje a koupí mi obrovskou kytici. A to jsem strašně ráda, teda šťastná, jo? Protože to opravdu to ve mně zůstalo a já si myslím, že prostě to je, to je strašně pěkné jako jo? Prostě mám to od malička prostě vžité a potěší mě to vždycky. A dostane teda i dcerka. Určitě dostane i dcerka kytici. Určitě, jo, jo. Takže my jsme strašně rádi za to. Toto, ten svátek mám ráda.

Ehm. (Smích) Pokud by se někdo z Vaší rodiny nebo blízkých ženil nebo vdával v České republice, chtěla byste svatbu slavit podle české nebo ruské tradice?

O49: Ruskou tradici dovézt do Česka si myslím, že ani není možné. Vždycky by to mělo být tak, že v kterém státě asi, ta svatba bude probíhat, tak tak by to mělo být. Jo, si myslím, že podle českých, pokud by to bylo v česku, tak, mělo by to být podle českých zvyků.

Stalo se už někdy něco takového?

O50: Ne, zatím ne.

Pokud by někdo z Vaší rodiny nebo blízkých zemřel, uctila byste památku podle české nebo ruské tradice?

O51: Pokud by ten dotyčný byl z Ruska, tak uctila by památku asi podle ruské tradice. A pokud by ten dotyčný zemřel v Česku, tak, a byl by to Čech, tak asi, asi by to mělo těž tak být, protože každý si má představu, aspoň ohledně mojí maminky vím, že ta by prostě chtěla být pohřbená v Rusku, jako nebo, relativně na Ukrajině, jo. Rusko, Ukrajina v podstatě jsou dva různé státy, ale tam ty zvyky jsou strašně podobné, protože to je vlastně, bývalý Sovětský svaz. Takže toto tam je strašně podobné jako jo. Takže vím, že ona by chtěla prostě, pohřbít, chtěla, chtěla by prostě umřít a chtěla by, aby chtěla, by umřít, nechtěla by umřít (smích). Já jsem se zamotala, pardon.

Takže by chtěla, aby se to uctilo podle ruské tradice.

O52: Podle jejich, ano, podle jejich tradice. Podle ukrajinské.

Stalo se už někdy něco takového?

O52: Zatím ne, no. Tatínek mi sice zemřel, ale podle ruské tradice ho normálně tam pohřbili, jo, v rakvi.

Jaké jazyky ovládáte?

O53: Rusky, ukrajinsky, česky.

Domluvíte se česky?

O54: Ano.

Domluvíte se na českých úřadech?

O55: Ano.

Jakým jazykem mluvíte v domácnosti?

O56: I rusky, i česky.

S kým mluvíš rusky?

O57: Aa, tak když přijede maminka, tak mluvíme rusky všichni. Aj manžel, sice špatně, ale mluví. Dcera teda je o hodně líp na tom, jo, takže. Dcera ovládá i česky i rusky.

Ehm., takže rozumí nebo mluví vaše děti Rusky, Česky? Řekla jste, že ano, ehm.

O58: Ano, mluví, mluví, ehm.

Čtete českou literaturu?

O59: Ano.

Vaříte doma ruské pokrmy?

O60: Málo, ale ano. Boršč určitě, ten mají rádi.

Ještě něco?

O61: Pohanku, vareniki. Co ještě tak.

Pirožky, třeba? Pělmění?

O62: To není no, to není ještě můj job. Pirožky ne, noo, ještě salát je takový vinigret, tak ten dělám, občas. To je asi všechno.

Máte ráda českou kuchyni?

O63: Ano.

Vaříte si doma česká jídla?

O64: Ano.

Řekneš mi jaké, třeba, například?

O65: Tak všechny skoro no. (zakašláni) vlastně, že nebo svíčková nebo zapekana brambory. Já nevím, kapr, salát, to je taková klasika jo, kterou máme rádi.

Ehm, guláš třeba?

O66: I guláš určitě.

Které pokrmy u Vás doma převažují?

O67: Zvoní zvonek, Olena jde otevřít.

Takže které pokrmy u Vás doma převažují, ruské nebo české?

O68: Asi české.

Pijete čaj a kvas, jak je v Rusku zvykem?

O69: Čaj piju, ale ne, tak jak je v Rusku zvykem jako jo. Že by to se dávalo do takového čajníku. Normálně normálně klasicky pytlík do vody a jo (smích). Kvas piju v Rusku, až tam jsem jako. To si ráda zkusím zase.

Máte ráda české pivo?

O70: Ano, černé. (smích)

Máte v plánu se někdy vrátit do Ruska nebo na Ukrajinu a proč?

O71: Vrátit na stálo určitě ne, tady mám rodinu, tady mám dítě, tady mám manžela a nevrátím se.

Líbí se Vám v ČR?

O72: Ale ano, ano. Určitě.

Myslíte si, že jste zapadla do české společnosti?

O73: Já si myslím, že ano. Mám více kamarádek vlastně, českých než, jo, v Česku teďkom mám víc kamarádů a známých, než když se vrátím tam, tak už to je pomalu takové ztracené.

Jasně. Jo, tak ti děkuju.

O74: Není za co, rádo se stalo.